

Laidiens: **12.07.2011., Nr. 107**

Ministru kabineta noteikumi Nr.547

Rīgā 2011.gada 5.jūlijā (prot. Nr.41 62.§)

Slaucamo govju un piena šķirņu kazu pārraudzības kārtība

Izdoti saskaņā ar Ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas likuma 12.panta pirmo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka slaucamo govju (turpmāk – govīs) un piena šķirņu kazu (turpmāk – kazas) pārraudzības kārtību.
2. Pārraudzības gads:
 - 2.1. govīm sākas 1.oktobrī un beidzas 30.septembrī;
 - 2.2. kazām sākas 1.janvārī un beidzas 31.decembrī.
3. Pārraudzības laikā ganāmpulka īpašnieks nodrošina uzskaiti, apstrādei un ciltsvērtības noteikšanai nepieciešamo datu iegūvi par govju un kazu piena ražību, atražošanas īpašībām, veselību (turpmāk – kontroles dati) un eksterjeru (turpmāk – eksterjera vērtēšanas dati).
4. Kontroles datus iegūst fiziskā persona, kas veic katras pārraudzībā esošās govīs un kazas individuālo kontroli (turpmāk – pārraugs).
5. Eksterjera vērtēšanas datus iegūst fiziskā persona, kas novērtē katras pārraudzībā esošās govīs un kazas eksterjeru (turpmāk – eksperts).
6. Veicot pārraudzību, ganāmpulka īpašnieks nodrošina visu vienam mērķim un vienā novietnē turētu govju vai kazu individuālo kontroli un novērtēšanu.
7. Kontroles datu iegūšanai lieto šādas pārraudzības metodes:
 - 7.1. A metodi – pārraudzību veic pārraugs, kas ir saņēmis sertifikātu pārraudzības veikšanai;
 - 7.2. B metodi – pārraudzību veic pārraugs, kas ir saņēmis apliecību pārraudzības veikšanai vienā ganāmpulkā;
 - 7.3. C metodi – ganāmpulka īpašnieks ņem piena paraugus, nosaka piena daudzumu un ir atbildīgs par šo darbību kvalitāti. Pārējos pārraudzības darbus veic pārraugs, kas ir saņēmis sertifikātu pārraudzības veikšanai. Minētais pārraugs ganāmpulka īpašnieku apmāca noņemt piena paraugu un noteikt piena daudzumu.
8. Pirms pārraudzības sākšanas ganāmpulka īpašnieks:
 - 8.1. Civillikumā noteiktajā kārtībā vienojas par piena analīžu veikšanu ar piena kvalitātes analīžu laboratoriju, kura ir akreditēta sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" Latvijas

Nacionālajā akreditācijas birojā atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 "Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības" un kuras akreditācijas jomā ietilpst svaigpiena fizikāli ķīmiskā un mikrobioloģiskā testēšana (turpmāk – piena laboratorija);

8.2. Civillikumā noteiktajā kārtībā vienojas ar pārraugu par pārraudzības darba veikšanu, ja ganāmpulka īpašnieks pats pārraudzību savā ganāmpulkā neveic;

8.3. iesniedz valsts aģentūrā "Lauksaimniecības datu centrs" (turpmāk – datu centrs) iesniegumu par pārraudzības darba sākšanu. Iesniegumā norāda šādu informāciju:

8.3.1. ganāmpulka numuru;

8.3.2. novietnes numuru;

8.3.3. pārraudzības metodi;

8.3.4. pārrauga sertifikāta vai apliecības numuru (un personu, kas noņem piena paraugus un nosaka piena daudzumu, ja strādā saskaņā ar šo noteikumu 7.3.apakšpunktā minēto metodi);

8.3.5. piena laboratoriju, ar kuru ir vienošanās par piena analīžu veikšanu;

8.3.6. piena daudzuma noteikšanai izmantotos piena mērīšanas līdzekļus, to pārbaudes gadu un mēnesi.

II. Kontroles datu iegūšanas kārtība

9. Periods starp ganāmpulka kontrolēm ir no 22 līdz 37 dienām (govju ganāmpulkā) un no 28 līdz 34 dienām (kazu ganāmpulkā) (turpmāk – starpkontroļu periods). Ganāmpulka kontroli veic ne retāk kā 11 reizes pārraudzības gada laikā.

10. Ganāmpulka starpkontroļu periods, kas ir ilgāks par 37 dienām (govju ganāmpulkā) vai 34 dienām (kazu ganāmpulkā), pieļaujams vienu reizi pārraudzības gada laikā pārrauga atvaļinājuma laikā vai slimības dēļ.

11. Periods starp govju vai kazu individuālajām kontrolēm nedrīkst pārsniegt 74 dienas.

12. Govs vai kazas atnešanās dienu uzskata par slaukšanas dienu, bet cietlaišanas dienu – par cietstāvēšanas dienu.

13. Ražības kontroli:

13.1. uzsāk:

13.1.1. govij ne agrāk kā sestajā slaukšanas dienā pēc govs atnešanās un ne vēlāk kā 74 dienas pēc atnešanās;

13.1.2. kazai ne agrāk kā desmitajā dienā pēc kazas atnešanās un ne vēlāk kā 74 dienas pēc atnešanās. Kazlēnus nošķir vismaz trīs dienas pirms ražības kontroles uzsākšanas;

13.2. beidz ne vēlāk kā sešas dienas pirms govs vai kazas cietlaišanas.

14. Ja nav konstatēta govs vai kazas cietlaišana, bet pēc pēdējās kontroles līdz atnešanās dienai ir pagājušas:

14.1. mazāk nekā 14 dienas, par cietlaišanas dienu pieņem iepriekšējo dienu pirms atnešanās;

14.2. vairāk nekā 14 dienas, par cietlaišanas dienu pieņem četrpadsmito dienu pēc pēdējās kontroles.

15. Laktāciju nepārtrauc un produktivitātes uzskaiti turpina, ja govs ir abortējusi līdz 152.grūsnības dienai, bet kaza – līdz 75.grūsnības dienai.

16. Govs vai kazas individuālās kontroles laikā:

- 16.1. veic kontrolizslaukumu, reģistrējot iegūto piena daudzumu katrā slaukšanas reizē 24 stundu laikā. Kontrolizslaukumu nosaka kilogramos ar vienu decimālzīmi. Piena daudzuma noteikšanai izmanto vienu no šādām metodēm:
- 16.1.1. sver ar neautomātiskajiem svariem (govju piena daudzuma noteikšanai izmanto neautomātiskos svarus, ar kuriem var nosvērt vismaz 10 kilogramu);
- 16.1.2. mēra tilpumu litros ar mērtraukiem (ar precizitāti līdz 0,1 litram) un pārrēķina rezultātu kilogramos, piemērojot koeficientu 1,028;
- 16.1.3. mēra ar slaukšanas iekārtu piena mērītājiem;
- 16.2. ņem kontrolizslaukuma piena paraugu.
17. Govju vai kazu individuālās kontroles lapā (turpmāk – kontroles lapa) pārraugs norāda:
- 17.1. ganāmpulka kontroles datumu (ja kontroli veic divas dienas, par kontroles dienu reģistrē otro dienu);
- 17.2. katras kontrolētās govs vai kazas piena parauga numuru;
- 17.3. katras kontrolētās govs vai kazas piena daudzumu no rīta, vakarā un pusdienā;
- 17.4. informāciju par citiem notikumiem (veterinārās karantīnas ierobežojumi ganāmpulkā, govju vai kazu masveida saslimšana, cietlāišanas datums, šo noteikumu 18.punktā minētie notikumi).
18. Ja ganāmpulka kontroles dienā nav veikta atsevišķas govs vai kazas individuālā kontrole un nav ņemts piena paraugs, pārraugs par to izdara atzīmi kontroles lapā un norāda attiecīgo iemeslu:
- 18.1. nepietiekams kontrolizslaukums:
- 18.1.1. govs piena izslaukums dienā ir mazāks par 3 kg;
- 18.1.2. kazas piena izslaukums dienā ir mazāks par 0,3 kg;
- 18.2. govs vai kazas meklēšanās, slimība, trauma;
- 18.3. govs vai kazas turēšanas apstākļu vai barošanas līdzekļu maiņa.
19. Ja kontrole neatbilst šajos noteikumos noteiktajām prasībām, kontroles datus ir konstatētas kļūdas vai kontrole nav reģistrēta (turpmāk – neatbilstoša kontrole), veic atsevišķu govju vai kazu vai visa ganāmpulka atkārtotu kontroli 21 dienas laikā pēc neatbilstošās kontroles. Šādā gadījumā īpaši norāda kontroles veidu – R – atkārtota kontrole.
20. Atkārtotā kontrolē iegūtos kontroles datus reģistrē šajos noteikumos noteiktajā kārtībā un norāda atkārtotās kontroles datumu.
21. Atkārtotā kontrolē iegūtos kontroles datus iekļauj ražības aprēķinā, bet neatbilstošās kontroles datus aprēķinā neizmanto.
22. Ja ir veikta atkārtota kontrole, nākamo starpkontroļu periodu ganāmpulkam nosaka, sākot no neatbilstošās kontroles datuma.
23. Piena daudzuma noteikšanai izmanto nebojātus mērīšanas līdzekļus, kas ir pārbaudīti atbilstoši Starptautiskās dzīvnieku pārraudzības komitejas (turpmāk – ICAR) vadlīnijām un atbilst minēto vadlīniju prasībām.

24. Piena daudzuma mērīšanas līdzekļus pārbauda institūcija, kas noslēgusi ar datu centru līgumu par datu apmaiņu un *ICAR* vadlīniju ievērošanu. Datu centrs informāciju par minētajām institūcijām ievieto savā tīmekļa vietnē, kuras adrese ir norādīta Valsts reģionālās attīstības aģentūras pārziņā esošajā Publisko pakalpojumu katalogā.

25. Piena daudzuma mērīšanas līdzekļa atbilstību *ICAR* vadlīnijām apliecina uzlīme, kurā šo noteikumu 24.punktā minētā institūcija ir norādījusi gadu un mēnesi, kad mērīšanas līdzeklis ir pārbaudīts, vai datus saskaņā ar normatīvajiem aktiem par mērīšanas līdzekļu kalibrēšanu vai normatīvajiem aktiem par mērīšanas līdzekļu atkārtoto verificēšanu, verificēšanas sertifikātiem un verificēšanas atzīmēm.

III. Piena paraugu ņemšana, nosūtīšana un analīze

26. Piena laboratorija nodrošina:

26.1. konteinerus ar piena paraugu pudelītēm, kuru tilpums ir vismaz 45 mililitri;

26.2. konteīnera pavaddokumentu;

26.3. konservantu un tā iepildīšanu piena paraugu pudelītēs.

27. Piena parauga ņemšanai izmanto graduētu pipeti vai šļirci ar uzgali, kausiņu vai slaukšanas iekārtu piena mērītājus.

28. Piena paraugu ņem uzreiz pēc slaukšanas, kamēr piens vēl ir silts. Pirms parauga ņemšanas pienu rūpīgi samaisa. Katrā slaukšanas reizē paraugu pudelītē iepilda vienādu piena daudzumu ar aprēķinu, ka kopējā parauga apjoms ir 35–45 mililitri.

29. Piena parauga pudelīti aizvāko, konservantam izšķīstot, samaisa, marķē un ievieto piena paraugu konteīnerā. Konteīneru glabā vēsā un citiem nepieejamā telpā.

30. Pirms piena paraugu nosūtīšanas piena laboratorijai pārraugs noformē konteīnera pavaddokumentu. Pavaddokumentā norāda:

30.1. piena paraugu nosūtītāju un nosūtītāja sertifikāta vai apliecības numuru;

30.2. pirmā un pēdējā piena parauga ņemšanas datumu;

30.3. piena paraugu kopskaitu;

30.4. katra ganāmpulka pirmā un pēdējā piena parauga numuru;

30.5. piena paraugu nosūtīšanas datumu.

31. Piena paraugus, kontroles lapas un konteīnera pavaddokumentus pārraugs četrus dienu laikā pēc kontroles nosūta piena laboratorijai.

32. Piena laboratorija kontroles lapā norāda konteīnera kodu.

33. Piena laboratorija nosaka olbaltumvielu, tauku saturu un somatisko šūnu skaitu pienā. Piena parauga tauku saturu un olbaltumvielu saturu nosaka procentos atbilstoši *ICAR* vadlīnijās noteiktajām metodēm.

34. Piena laboratorija iegūtos piena satura rādītājus un kontroles lapās norādītos datus reģistrē un elektroniski nosūta datu centram.

IV. Govju eksterjera vērtēšana

35. Eksterjeru vērtē visām pārraudzībā esošajām govīm pirmajā un trešajā laktācijā laikposmā no divdesmitās atnešanās dienas līdz ceturtā laktācijas mēneša beigām.
36. Ja pirms ganāmpulka pārraudzības uzsākšanas govīs netika vērtētas, ganāmpulka īpašnieks nodrošina visu govju novērtēšanu laikposmā no divdesmitās atnešanās dienas līdz ceturtā laktācijas mēneša beigām.
37. Ja ganāmpulka īpašnieks ir ievēdis govīs no citas valsts vai iepircis no ganāmpulka, kurš nav pārraudzībā, viņš laikposmā no divdesmitās atnešanās dienas līdz ceturtā laktācijas mēneša beigām nodrošina visu ievesto un iepirkto govju novērtēšanu.
38. Govju eksterjeru vērtē ne vairāk kā divas reizes to dzīves laikā.
39. Eksperts eksterjera vērtēšanas datu ieguvei:
- 39.1. lineāri vērtē 17 eksterjera pazīmes (1.pielikums, 1.–17.pazīme), piešķirot punktus no 1 līdz 9;
- 39.2. mēra ar mērspieķi govīs krustu augstumu un izsaka to centimetros;
- 39.3. norāda eksterjera kļūdas, izmantojot attiecīgo kodu (2.pielikums);
- 39.4. vērtē trīs eksterjera pazīmju grupas 90–100 punktu sistēmā (atbilstoši laktācijai). Pazīmju grupu kopvērtējuma iegūšanai katras pazīmju grupas vērtējumu reizina ar svara koeficientu, rezultātus summē un dala ar 100 (3.pielikums).
40. Eksperts govju eksterjera vērtēšanas datu reģistrēšanai:
- 40.1. pieprasa datu centram autorizētu pieeju datu centra tīmekļa vietnē esošajai ciltsdarba un pārraudzības informācijas datubāzei (turpmāk – datubāze), kas ietilpst datu centra pārziņā esošajā valsts informācijas sistēmā "Lauksaimniecības datu centra informācijas sistēma";
- 40.2. izmanto eksterjera vērtēšanas protokolus datubāzē un 20 dienu laikā pēc novērtēšanas pievieno eksterjera vērtēšanas datus datubāzei.
41. Pārraugs vai ganāmpulka īpašnieks govīm, kurām novērtēts eksterjers:
- 41.1. ar svariem vai mērlenti nosaka govīs dzīvmasu un izsaka to kilogramos;
- 41.2. slaušanas laikā vizuāli vērtē piena atdeves ātrumu un pēc dzīvnieka izturēšanās slaušanas un ēdināšanas laikā vizuāli vērtē govīs temperamentu, piešķirot punktus no 1 līdz 9 (1.pielikums, 18. un 19.pazīme).
42. Govju dzīvmasu nosaka, kā arī piena atdeves ātrumu un govju temperamentu vērtē šo noteikumu 35., 36. un 37.punktā norādītajā laikposmā.
43. Pārraugs vai ganāmpulka īpašnieks govju dzīvmasas, piena atdeves ātruma un govīs temperamenta vērtēšanas datus reizi gadā nosūta datu centram.

V. Kazu eksterjera vērtēšana

44. Eksterjeru vērtē visām pārraudzībā esošajām kazām pirmajā vai otrajā laktācijā laikposmā no divdesmitās atnešanās dienas līdz septītā laktācijas mēneša beigām.
45. Kazu eksterjeru vērtē vienu reizi tās dzīves laikā.
46. Ja pirms ganāmpulka pārraudzības uzsākšanas kazas netika vērtētas, ganāmpulka īpašnieks nodrošina visu pirmās un otrās laktācijas kazu novērtēšanu laikposmā no divdesmitās atnešanās dienas līdz septītā laktācijas mēneša beigām.